

יחי המלך

קונטרס שבועי בענייני גאולה ומשיח

משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מליובאוויטש

גליון א' תקצו

ערב שבת קודש פ' ויחי,

עשרה בטבת (יהפך לשמחה) ה'תשפ"ה

יוצא לאור על-ידי

תלמידי ה'קבוצה', "חיילי בית דוד" - בית משיח 770

במסגרת אגודת חסידי חבי"ד באה"ק, תחת נשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ע"ד שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א וקכ"ב שנה להולדתו

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מוקדש

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

מלך המשיח

מהרה יגלה אכ"ר

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' מרדכי מאיר הכהן ע"ה

בן הרב חיים אלעזר הכהן ע"ה בריסקי

נפטר אור ל"ד טבת ה'תשע"ב

וזוגתו מרת עטיל נחמה בת ר' ישראל יוסף ע"ה בריסקי

נפטרה ביום י"א כסלו ה'תשפ"ג

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י בתם וחתנם

הרה"ת ר' מרדכי אברהם הכהן זוגתו מרת רבקה לאה

ומשפחתם שיחיו כ"ץ

נדפס לעילוי נשמת

ר' אפרים יונה ב"ר אורי אהרן יואל ז"ל זיסק

ולע"נ מרת ח' רחל בת ר' פנחס זליג ז"ל

ולע"נ ר' מאיר ב"ר צבי ע"ה ולע"נ ר' פנחס זליג ב"ר יצחק ע"ה

"והקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוכם, ולזכות כל משפחותיהם שיחיו – לשפע ברכות עד בלי די

ב"ה

3 דבר מלכות

3

החיזוק בנוגע לכל הגלויות / משיח ש"פ ויחי התשמי"ז

8 זמן הגאולה

8

כיצד לא הבחינו המצרים שיעקב אבינו חי? / פרשת השבוע באור הגאולה

12 המעשה הוא העיקר

12

כשאומרים ליהודי ש"הנה הנה משיח בא" / הוראות למעשה בפועל

13 ניצוצות של משיח

13

אינני יודע משום "קונצ'ים" / קטעים קצרים ופתגמים בעניני גאולה

14 כתב יד קודש

14

מעשרה בטבת לגאולה / צילום מהגהת כ"ק אדי"ש מה"מ על שיחת עשרה בטבת התשס"ה

צילום ב' (מוקטן) - ממענה כ"ק אד"ש לשאלת המניחים בשיחה זו:

במה שנתבאר בענין התענית - (א) המעלה דעיני הגוף הגשמי, (ב) הפיכת העינוי לרצון ותענוג -

הנה שני ענינים אלו איתא בכ"מ בנוגע ליו"כ, שעינוי הגוף דיו"כ מגיע למעלה מתשובה (המשך תער"ב פס"ב), וגם דמה שיו"כ אסור באכור"ש שייך למה שיו"כ הוא תענוג עצמי הבלתי מורגש (המשך תרס"ו ע' תקמב. ועד"ז בלקו"ת שה"ש יד, ב ענין "להחיותם ברעב").

ועפ"ז: האם י"ל ששני ענינים הנ"ל שנתבארו בהשיחה, הם בעשירי בטבת יותר מבשאר הצומות, מצד הענין ד"בעצם היום הזה", האם נכון?

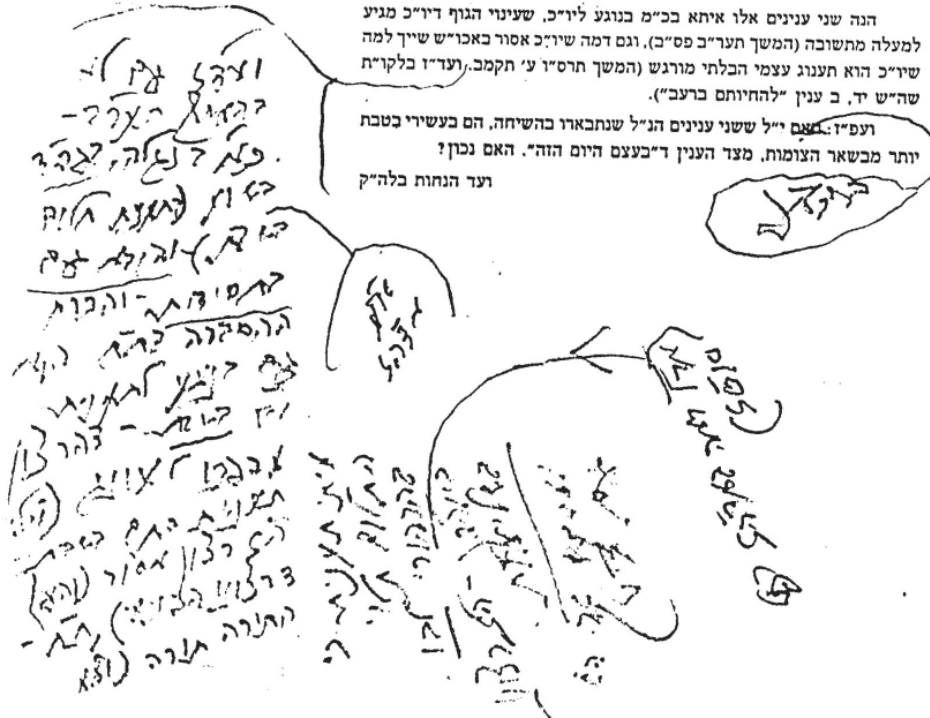
קודם התיבות "ועד"ז בלקו"ת" כתב כ"ק אד"ש: ועד"ז גם לא בהמשך תער"ב - כ"א בנגלה, בפס"ד בשו"ע אדה"ז (בתענית חלום בשבת) - והובא גם בחסידות - והכרח ההסברה בת"ח הוא גם בנוגע לתענית סתם בשבת - דהרצון מהפכו לעונג (וי"ל: תעניות סתם בשבת - ה"ז רצון אסור (והיפך דרצונו הפנימי), ת"ח - התירה תורה (ומ"מ מיתי[ב] תענית [לתעניתו] כי החלום תלוי בהרהורי לבו (אבל ראה באדה"ז רפח סוס"ז). ביוהכ"פ - ה"ז רצונו בשלימות, ומתאים זה [?] גם ב"י"ט).

אח"כ מחק כ"ק אד"ש את התיבה "האם" וכתב: בדא"פ.

במה שנתבאר בענין התענית - (א) המעלה דעיני הגוף הגשמי, (ב) הפיכת העינוי לרצון ותענוג -

הנה שני ענינים אלו איתא בכ"מ בנוגע ליו"כ, שעינוי הגוף דיו"כ מגיע למעלה מתשובה (המשך תער"ב פס"ב), וגם דמה שיו"כ אסור באכור"ש שייך למה שיו"כ הוא תענוג עצמי הבלתי מורגש (המשך תרס"ו ע' תקמב. ועד"ז בלקו"ת שה"ש יד, ב ענין "להחיותם ברעב").

ועפ"ז: האם י"ל ששני ענינים הנ"ל שנתבארו בהשיחה, הם בעשירי בטבת יותר מבשאר הצומות. מצד הענין ד"בעצם היום הזה", האם נכון? ועד הנחות בלה"ק

מעשרה בטבת לגאולה

בקשר עם עשרה בטבת – יהפך לשמחה – מובאים בזה
ב' צילומים מיוחדים מהגהת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א על שיחת
יום ה' פ' ויחי, עשרה בטבת – יהפך לשמחה – ה'תשמ"ה – לאחרי תפלת
מנחה – על-דבר הקשר המיוחד שבין צום עשרה בטבת ליום-הכיפורים

(נדפסה בהתוועדות תשמ"ה ח"ב ע' 998 ואילך (המענה שולב באות ו'))

פענוח הכתי"ק (בא בהדגשה):

צילום א':

– עי"ז ופשיטא שבנ"י מחזיקים בתוקף את כל השטחים שהקב"ה כבר נתן להם, ונתן
להם מתוך נסים גלויים, עד כדי כך, שאפילו עמי הארץ אמרו ש"הפליא ה' והגדיל לעשות
בארץ" –

ונוסף לזה – "כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך", ארץ קיני קניזי וקדמוני.

וכל ענינים אלו – בשעתא חדא וברגעא חדא, כך שמ"עשרה בטבת" והתענית שבו,
"פאסט מען זיך אָפּ" (גומדין התענית והעינוי ואוכלים) עם ענין הגאולה, גאולה כפשוטה,
למטה מעשרה טפחים, ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, באופן
ד"אחישנה", "ארו עם ענני שמיא", מכיון שנמצאים במצב ד"זכו".

ויחי

– עי"ז שבנ"י מחזיקים בתוקף את כל השטחים שהקב"ה כבר נתן להם.
ונתן להם מתוך נסים גלויים. עד כדי כך. שאפילו עמי הארץ אמרו ש"הפליא ה'
הגדיל לעשות בארץ" –

ונוסף לזה – "כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך"¹⁴⁸. ארץ קיני קניזי
וקדמוני¹⁴⁹.

וכל ענינים אלו – בשעתא חדא וברגעא חדא. כך שמ"עשרה בטבת"
והתענית שבו, "פאסט מען זיך אָפּ" עם ענין הגאולה, גאולה כפשוטה, למטה
מעשרה טפחים, ע"י משיח צדקנו. יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו.
כאופן ד"אחישנה"¹⁵⁰. "ארו עם ענני שמיא"¹⁵¹. מכיון שנמצאים כמצב
ד"זכו"¹⁵².

ענינים אלו
והתענית
ואחישנה

החיזוק בנוגע לכל הגלויות

בדורנו זה (דור הראשון דגאולה) יוסף שבדורנו, נמצא יחד אתנו עד
לרגע האחרון שיוצאים (והוא בכלל, כפשוט) מהגלות, ונותן כח וחיזוק
שלא להתפעל כלל וכלל מקשיי הגלות ● המאורע דהנסיין - אין לו
מציאות כלל גם בעוה"ז הגשמי והחומרי, "עולם הקליפות", כי אם ענין
של דמיון בלבד, ומכיון שכן, הרי, הדיבור אודותיו הוא בדבר שאין בו
ממש, ובמילא, ללא כל תועלת ● משיחות ש"פ ויחי ה'תשמ"ז - מוגה

הרי מובן (א) שעיקר החיזוק נלקח מסיים
הספר, היינו, הפסוק האחרון שבו, (ב)
ופעולת החיזוק היא, לכל לראש (ובעיקר)
בחלק התורה הסמוך לו, התחלת פ' שמות
(שקורין בתפלת מנחה דשבת חזק), כדלקמן.
ב. [. . .] סיום ספר בראשית הוא – "וימת
יוסף בן מאה ועשר שנים ויחנטו אותו ויישם
בארון במצרים".

ולכאורה, נשאלת שאלה הכי פשוטה גם
אצל בן חמש למקרא:

בהתחלת הפרשה מסופר אודות בקשתו
של יעקב ליוסף אל נא תקברני במצרים
ושכבתי עם אבותי . . . וקברתני בקבורתם⁷,
כלומר, הן מצד העילוי ד"וקברתני בקבורתם",
"במערה אשר בשדה המכפלה . . . שמה קברו
את אברהם . . . את יצחק גו"⁸, והן מצד
החסרון דארץ מצרים, "ערות הארץ"⁹, תכלית
הירידה.

ואילו בנוגע ליוסף – מדגישים בסיום

יברך את הברכה שלאחרי, אלא, מנהג ישראל, שמיד
בסיום הקריאה, לפני אמירת הברכה, מכריזים "חזק חזק
ונתחזק" (ואין בזה הפסק כו').

(7 פרשתנו מז, כט-ל.

(8 שם מט, ל-לא.

(9 מקץ מב, ט. שם, יב. וראה קה"ר פ"א, ד (בסופו).

א. שבת זו היא "שבת חזק" – ע"ש שבה
מסיימים ספר שלם בתורה, ספר בראשית
שהוא ספר הראשון שבתורה (ראשון במעלה
וחשיבות, ובמילא, גם ראשון בסדר כפשוט),
וכמנהג ישראל ("תורה היא"¹) שבסיום²
הספר מכריז כל הקהל בקול רם "חזק חזק
ונתחזק".

תוכן הענין – שסיום ספר בתורה (ובפרט
ספר ראשון³) נותן חיזוק ותוקף בכל עניניהם
של ישראל, החל מעניני התורה, וזה נמשך גם
בעניני העולם, כמאמר⁴ "קוב"ה אסתכל
באורייתא וברא עלמא", וכן "בר נש מסתכל
בה באורייתא ומקיים עלמא"⁵.

והנה, מכיון שההכרזה "חזק חזק ונתחזק"
באה בהמשך ובסמיכות ממש לסיום הספר⁶,

(1 תוד"ה נפסל – מנחות כ, ב. וראה בהנשמן בלקו"ש
חכ"ב ע' 56 הע' 2.

(2 ראה שו"ע או"ח סו"ס קלט ובנ"כ. ובספרי טעמי
המנהגים.

(3 להעיר מהענין ד"כל התחלות קשות" (כמובא גם
בפרש"י על התורה (יתרו יט, ה), פשוטו של מקרא),
מכיון שע"ז נעשה פתיחת הצינור כו' (ראה לקו"ש ח"כ
ס"ע 74. וש"נ).

(4 זהר ח"א קלד, ססע"א. ח"ב קסא, רע"ב. ח"ג קעח,
א. וראה ב"ר בתחלתו.

(5 זח"ב שם.

(6 ועד כדי כך, שלא ממתניים עד שהעולה לתורה

כאמור, עם התחלת פ' שמות, "זאלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה גו":

בפ' שמות מתחיל עיקר הענין דגלות מצרים¹², קושי השעבוד כו', כי, אף שהירידה למצרים היתה כבר לפני¹³, בפ' ויגש¹³, הרי, בנוגע לתקופה ההיא נאמר¹⁴ "וישב (ישיבה בשלוה)¹⁵ ישראל בארץ מצרים בארץ גושן (במיטב הארץ)¹⁶ ויאחזו בה (לשון אחוזה)¹⁷ ויפרו וירבו מאד", ורק בפ' שמות, לאחרי ש"וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא"¹⁸, אזי, התחיל (עיקר) ענין הגלות, קושי השעבוד כו' (שהרי "כל זמן שאחד מן השבטים קיים לא ה' שעבוד"¹⁹), החל מהענין ד"הבה נתחכמה לו גו"²⁰.

ועפ"ז מובן שלפני התחלת הגלות וקושי השעבוד, יש צורך בנתינת-כח וחזוק מיוחד – שזהו"ע ד"ויישם בארון במצרים":

יוסף, המפרנס ומכלכל את ישראל²¹ – נמצא יחד עם בני, "ויישם בארון במצרים", ובאופן שמציאותו היא בשלימות (לא רק העצמות²², אלא גם הבשר וכו') גם ע"פ טבע, "ויחנטו אותו ויישם בארון", ונמצא שם באופן של קביעות (עד ליציאת בני מגלות

הפרשה והספר "ויישם בארון במצרים", היינו, לא זו בלבד שלא נקבר במערת המכפלה, וגם לא בארץ ישראל בכלל, אלא עוד זאת, בחוץ לארץ גופא – "במצרים" דוקא, ובזה גופא – "ויחנטו אותו ויישם בארון", פעולה המדגישה את ענין הקביעות¹⁰.

[בפסוק שלפנ"ז נאמר אמנם "וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקד יפקד אלקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה", אבל: (א) ענין זה נאמר בפסוק שלפנ"ז, ואילו בפסוק האחרון, סיום הספר, מודגש הענין ד"ויישם בארון במצרים", (ב) "והעליתם את עצמותי מזה" הוא מצד שבעתו של יוסף שנתקיימה בפועל רק לאחר משך זמן ארוך, ואילו בנוגע לפועל מיד – "ויחנטו אותו ויישם בארון במצרים" באופן של קביעות, ובמשך דורות. (ג) "והעליתם את עצמותי מזה", העצמות בלבד¹¹, משא"כ "ויחנטו אותו ויישם בארון במצרים" – השלימות גם דבשר כו'¹⁰].

ונשאלת השאלה – איזה חיזוק ("חזק חזק ונתחזק") לומדים ומקבלים מסיום הספר "ויישם בארון במצרים"?!]

ג. וי"ל הביאור בזה – שחיזוק זה קשור,

(10) "כי החניטה היא לקיים הבשר שלא יכלה ויהי הגוף קיים כאלו הוא חי" (ש"ך עה"ת פרשתנו נ, ב. עיי"ש בארוכה (סוד הענין כו')), וכן "ויישם בארון", באופן שלא יגיע המים אליו בתוך הארון" (פי' תרגום יונתן עה"פ).

(11) ראה סוטה יג, ב: מפני מה נקרא יוסף עצמות בחייו, מפני שלא מיהה בכבוד אביו כו'. וראה ראב"ע בשלח יג, יט. ש"ך עה"ת סוף פרשתנו. בשלח שם. – וצ"ע כיון שויחנטו אותו (לקיים הבשר) ויישם בארון*. ועכצ"ל שרק נקרא עצמות, אבל הארון וכל אשר בו, גם הבשר, נקבר בשכם. – וראה לקמן הערה 22.

* (ש"ך (בשלח שם) כתב שזה ה' העונש על שמעתי כו' שנתאכל הבשר למירודק. ועפ"ז צע"ג לשון הגמרא "נקרא עצמות", דעיקר חסר מן הספר, דהרי נקרא עצמות מפני שנעשה עצמות, וזה דנעשה עצמות הוא מפני שמעתי כו'.

ולהעיר גם מזהו סוף פרשתנו: בתר דאשתליט דא קיימא גופא שלים זמנין סגיאין... ויעקב... הוה בקיומא בגופא ונפשא, כגוונא דא ליוסף... בקיומא דגופא דכתיב ויחנטו אותו כו'.

אינני יודע משום "קונצים"

כאשר שואלים יהודי: כיצד אתה יכול לומר ש"יעקב אבינו לא מת", הרי "ספרו ספדנייא וחסנו חנטייא" עם כל שאר הענינים?

עונה הוא: **"אנא קרא קדריש"**! אינני יודע משום "קונצים" ופוליטיקות ("קיינע קונצן און קיינע פאליטיק").

ועל מה שמקשים – הרי היו כל הענינים הנ"ל? עונה הוא: אינני יודע משום ספדנים ושום קברנים – "אנא קרא קדריש", ללא שום פלפולים, אני יודע רק מה שכתוב בתורה: "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

(קטע מר"ד משיחת ש"פ ויחי, י"ב טבת ה'תנש"א - בלתי מוגה)

כשנמצאים בסוף זמן הגלות אין מקום לבכי' והספד

ובלשון הגמרא (בהסוגיא ד"יעקב אבינו לא מת") **"בכדי** (בחנם) ספרו ספדנייא כו' (בניחותא) – דאף שבגמרא הרי זו **שאלה** (בתמי'), מ"מ, כל ענין בתורה (גם השאלה) הו"ע **קיים ונצחי** [וראי' לדבר – מהדין דהמתפיס בשבועת משה גם לאחרי שבטלה] – כי, כשנמצאים בסוף זמן הגלות אין מקום לבכי' והספד ("ניטאָ וואָס צו קלאַגן"), כיון שתיכף ומיד ממש רואים ש"ויחי יעקב" בפועל ממש, נשמה בגוף.

(משיחת ש"פ ויחי, ט"ז טבת ה'תש"נ - בלתי מוגה)

עוברים לספר הגאולה

[. .] גם כשנמצאים במעמד ומצב ד"ויחי יעקב", חיים אמיתיים, ועד לאופן שלמעלה ממדידה והגבלה, "מאד" – הרי, כל זמן שנמצאים "בארץ מצרים", **חסר הענין הכי עיקרי** שאליו משתוקקים כל בני – להיות במעמד ומצב ד"בנים הסמוכים על שולחן אביהם", שלכן, גם כשיש להם כל המצטרך להם ברוחניות ובגשמיות, במה נחשב זה בערך לצער הגלות, **"בנים שגלו מעל שולחן אביהם"?!... ולכן, מפרשת ויחי, "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנים", באים לפרשת (וספר) שמות שקשורה עם ענין הגאולה (ספר הגאולה), "זאלה שמות בני ישראל", "על שם גאולת ישראל נזכרו כאן", "ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין".**

(משיחת ש"פ ויגש, ה' טבת ה'תנש"א - בלתי מוגה)

מוקדש לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **משה נחום** בהרה"ח ר' **מרדכי מענדל** ע"ה קדנר

נפטר כ"ב ניסן - אחרון של פסח, ה'תשע"א

יה"ד שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכס, בגאולה האמיתית והשלימה

(12) ראה גם לק"ש ח"ל ע' 249 ואילך.
(13) מו, א ואילך.
(14) ס"פ ויגש.
(15) ע"ד פרש"י ר"פ וישב.
(16) ויגש מז, ו. שם, יא. פרש"י שם מה, יח.
(17) פרש"י ס"פ ויגש. וראה קונטרס משיחות ש"פ ויגש תשמ"ז ס"י ובהערה 120.
(18) שמות א, ו.
(19) פרש"י וארא ו, טז (משמור"ד פ"א, ח).
(20) שמות א, י"ד.

(21) שלכן נקראים כל ישראל על שמו – "נוהג כצאן יוסף" (תהלים פ, ב. פרש"י ומצו"ד עה"פ).

(22) כולל הפירוש הפנימי ד"עצמות" – מלשון **עצמיות**, עצם מציאותו דיוסף (מגלה עמוקות אופן יז עה"פ בשלח שם). וראה אוה"ת בשלח (כרך ז') ע' בתרסג), כלומר, לא רק שלימות העצמיות, אלא גם שלימות הגלוי וההתפשטות כו'.

כשאומרים ליהודי

ש"הנה הנה משיח בא"...

"בקש לגלות את הקץ לבניו" (רש"י ריש פרשתנו)

ומזה גם הוראה לכל היהודים לכל הדורות – שצריך להיות הענין ד"ביקש . . לגלות . . קץ הימין": יהודי צריך לרצות ולבקש¹ שיהי גילוי הקץ, שזה גופא (הבקשה וההתבוננות בזה) נותן סיוע ועידוד רב בעבודת ה'.

וכפי שרואים במוחש, שכשאומרים ליהודי ש"הנה הנה משיח בא" ("אָט אָט קומט משיח") ו"ווי וואַנט משיח נאָו" – זה פועל זירוז והוספה בעבודת ה', וזהירות יתירה יותר שלא יהי שום ענין של "שמא יגרום כו", שח"ו יעכב את ביאת המשיח.

ובימינו אלה מיתוסף עוד ענין: תורת אמת אומרת² "כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה", הגמרא אומרת בפשיטות שהקץ ישנו כבר מזמן;

צריך רק שיהי³ ה"שעתא חדא"⁴ – ההזזה ("דעם" קער"")⁵ דתשובה, שמביא "ומיד הן נגאלין"⁶, מיד ממש – "נאוו"⁷ – בעגלא דידן.

(תרגום חפשי משיחות נשרה בטבת וש"פ ויחי ה'תשמ"א – מוגה*)

- 1) כנוסח התפלה ג"פ בכ"י (בימות החול) את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח. ובכל תפלה – ותחזינה עינינו כו'. וראה לקו"ש ח"כ ע' 458, 384 ואילך.
- 2) סנהדרין צז, ב.
- 3) ראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע' ריב.
- 4) זח"א קכט, א.
- 5) מלשון וישע גו' לא שעה (ראה סה"מ קונטרסים ח"ב ע' 792. ועוד).
- 6) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.
- 7) בגימטריא ז"ן, א-ל הוי' – ראה בארוכה שיחת ש"פ צו, ה'תשמ"א.
- * נדפס בלקו"ש ח"כ ע' 234.

מוקדש

לזכות הרה"ת יוסף יצחק בן רייזל פרומא וזוגתו חיה מושקא בת מרים שיחיו וילדיהם רחל בת חיה מושקא, לאה שרה בת חיה מושקא, ישראל רחמים בן חיה מושקא, ומענדל בן חיה מושקא, שיחיו ולזכות הנא לאה בת ח'י רחל, עדינה בת ח'י רחל, מרים בת ח'י רחל, וצבי בן ח'י רחל שיחיו

לזכות ר' ברוך אהרן בן ברוניא סלאווא וזוגתו רייזל פרומא בת ח'י רחל שיחיו

מצרים).

ולכן, לאחר שמסיימים "ויחנטו אותו ויישם בארון במצרים", מכריזים "חזק חזק ונתחזק"²³ – שזהו החיזוק להמשך ד"הבאים מצרימה", שלא להתפעל מקושי הגלות והשעבוד, מכיון שלא נמצאים בגלות לבד, אלא ביחד עם יוסף.

ובפרט – ש"יוסף" הוא גם ה"מושל בכל ארץ מצרים"²⁴ (מלכות שהיתה מושלת בכיפה²⁵), עד ש"בלעדך לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצרים"²⁶, שמזה מובן, שאף א' אינו יכול להפריע, ח"ו, לבנ"י גם בהיותם בגלות כו'.

ד. והנה, ענין זה מהוה חיזוק בנוגע לכל הגלויות – "כל המלכויות נקראו על שם מצרים כו"²⁷, כל הגלויות, עד לגלות האחרון, ובגלות האחרון גופא – עד לימי הגלות האחרונים, עקבתא דמשיחא ממש, דורנו זה ותקופתנו זו.

ואדרבה – מצד הענין דירידת הדורות כו', הרי, בדורנו זה דוקא יש צורך מיוחד בזה, ולכן עשה הקב"ה שכל הוראות התורה (ובנדו"ד, החיזוק ד"ויישם בארון במצרים") יהיו באופן גלוי.

ואכן, מודגש הדבר באופן גלוי לעין כל – שהרי שמו (הראשון) של כ"ק מו"ח אדמו"ר

ולהעיר מפתגם כ"ק אדנ"ע: איך וועל גאנץ זיין . . מיט מיין עצמיות . . איך וועל גאנץ זיין מיט מיין התפשטות (סה"ש תורת שלום ע' 248).

23) ורק לאח"ז מברך (העולה לתורה) ברכה שלאחרי (כנ"ל הערה 6), וי"ל דהיינו שאמירת הברכה קאי גם על הענין ד"חזק חזק ונתחזק", כולל עניית אמן ע"י השומעים, ואדרבה – גדול העונה אמן יותר מן המברך", בדוגמת נצחון המלחמה ע"י הגבורים (נזיר בסופה).

24) ויגש מה, ח.

25) ראה מכילתא בשלח יד, ה. שמו"ר פט"ו, יו"ד, זח"ב ו, א.

26) מקץ מא, מד.

27) בר פט"ז ה.

נשיא דורנו הוא "יוסף", יוסף שבדורנו.

וכמודגש גם בפעולתו ועבודתו, שחידושו העיקרי הו"ע הפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה, באופן ד"באר את התורה", "בשבעים לשון"²⁸ – שזהו"ע ד"יוסף", "יוסף ה' לי בן אחר"²⁹, כלומר, להתעסק גם עם יהודים אלו שלולי עבודתו היו (בגלוי) בבחינת "אחר"³⁰, שגם הם יהיו "בן"³¹ (גם בגלוי), ועד ל"בן" הכי נעלה, "בנימין", "בן ימין", שהוא לבדו נולד בארץ ישראל³² (וי"ל שזהו העילוי דה"אחר" שנעשה "בן" – עבודת התשובה לגבי עבודת הצדיקים³³).

וזהו"ע ד"ויישם בארון במצרים" המודגש במיוחד בדורנו זה (דור האחרון דגלות שהוא גם דור הראשון דגאולה) – שיוסף שבדורנו, נמצא יחד אתנו עד לרגע האחרון שיוצאים (והוא בכלל, כפשוט) מהגלות, ונותן כח וחיזוק ("חזק חזק ונתחזק") שלא להתפעל כלל וכלל מקשיי הגלות, אלא אדרבה –

28) דברים א, ה. ובפרש"י. ולהעיר, שענין זה הי' "בעשתי עשר חודש גו" (שם, ג) – חודש שבט, שבעשירי שבו ("העשירי יהי קודש") חל יום ההילולא דיוסף שבדורנו, תכלית השלימות ד"כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו" (ראה אגה"ק סז"ך-כח).

29) ויצא ל, כד.

30) ועד כדי כך, שה"אחר" (בנימין), קראה לו רחל (כבכמה מהשבטים שנקראו ע"י האמהות, שנביאות היו) "בן אוני", "בן צערי" (ראה זח"ב סז, ב), שבזה מודגש ביותר הקס"ד שלולי ההתעסקות עמו יהי' בבחינת "אחר". ולאיך, אף שרחל קראה לו כן – לא מציינו בשם מקום שיקרא בשם זה, ולא עוד, אלא שאין צורך אפילו באזהרה שלא לקרותו בשם זה (ע"ד "כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה" (ברכות יג, א)), מכיון שבדואי נעשה "בן", ועד ל"בן ימין", ועד לתיבה אחת דוקא, "בנימין", כפננים.

31) ראה אוה"ת עה"פ (רכ, א ואילך), פרשתנו שפו, א ואילך. שצ, א ואילך. שצז, ב ואילך.

32) פרש"י וישלח לה, יח.

33) ראה ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד. ולהעיר מהחילוק דיוסף ובנימין, צדיק עליון וצדיק תחתון – תו"א ס"פ תרומה. לקו"ת ראה כה, ד ואילך. תו"ח ס"פ ויגש. סה"מ תרס"א ע' קסג. ובכ"מ.

להוסיף ביתר שאת וביתר עוז במעשינו ועבודתינו, כדי לסיים ולהשלים את "צחצוח הכפתורים"³⁴, עד לשלימות הנצחון³⁵ ד"מלחמת בית דוד"³⁶, בביאת דוד מלכא משיחא.

ה. מכיון שנמצאים אנו בימי הגלות האחרונים, לאחר ששנשלמו כבר כל הענינים, כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו שלא נשאר לנו כי אם "לצחצח את הכפתורים", ותיכף ומיד, "עמדו הכן כולכם"³⁷ לקבל פני משיח צדקנו,

– ובפרט שמאז ועד עתה עברו כמה עשירות שנים שבהם עסקו גם ב"צחצוח הכפתורים" –

הרי, בהכרח לומר שכאשר יהודי פוגש איזה ענין של מניעה ועיכוב בעניני יהדות, בבחינת "הבה נתחממה לו" – אין זה אלא ענין של נסיון, ע"ד "האלקים נסה את אברהם"³⁸, "נסה" (גם) מלשון נס והרמה, היינו כדי שיע"ז יבוא לתכלית העילוי – הרמה לגבי השלימות שלפני, ע"ד החילוק דנס וטבע (כמבואר בארוכה בדרושי חסידות³⁹).

לומר: מובן וגם פשוט עד כמה גדלה מעלתו של אברהם אבינו – אפילו לפני

(34) ראה שיחת שמח"ת תרפ"ט. וראה שיחת י"ב טבת הערה 10.

(35) כמודגש בענין דעניית אמן, שהוא בדוגמת נצחון המלחמה (כנ"ל הערה 31).

ולהעיר מהרמז ע"ד הקשר והשייכות ל"יוסף", שנקרא בפרשתנו (מט, כו) "נזיר אחיו", והרי הענין נצחון המלחמה תבאר בסוף מסכת נזיר.

(36) ראה שיחת שמח"ת תרס"א – נדפסה בלקו"ד ח"ד תשפ"ו, ב ואלך. סה"ש תש"ב ס"ע 141 ואלך.

(37) סה"מ קונטרסים ח"ב שצז, ב. אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ריש ע' רעט.

(38) וירא כב, א.

(39) ראה לקו"ת פ' ראה (יט, ב ואלך) ד"ה אחרי ה' אלקים תלכו וביאורו. ד"ה זה וביאורו בסהמ"צ להצ"צ בסופו. ד"ה נתת ליראיק פר"ת (ס"ע קה ואלך). ד"ה כי מנסה תש"ח (ע' 94 ואלך). ד"ה נתת ליראיק תשל"ז (סה"מ מלוקט ע' קפה ואלך). ושי"נ.

הנסיונות⁴⁰, ועל-אחת-כמה-וכמה לאחר כמה נסיונות, בתוכם נסיון דכבשן דאור כשדים, ועד לתשעה נסיונות, שבדאי לא ה' שום חסרון בעבודתו ומעלתו של אברהם אבינו; אלא, מכיון שרצה הקב"ה להרימו ולנשאו לדרגא נעלית עוד יותר, ועד לאין ערוך (נס) – ניסהו (נס והרמה) גם בנסיון העשירי⁴¹.

ועד"ז בנדו"ד:

לאחרי שלימות העבודה בכל הענינים, כולל גם ענין הנסיונות שעברו בני" במשך כל הדורות, ובמיוחד בנוגע ליוסף שבדורנו (נשיא הדור, אשר, "בתי רישא גופא אזיל"⁴²), כל הנסיונות שהיו ברוסיא הסובייטית, שעמד בכלם בתוקף ובגבורה עילאית, עד ליציאתו משם בשלימות, עם כל בני ביתו, ביחד עם ספרי וכתבי רבותינו נשיאינו כו' (כולל – פעולה נמשכת גם במדינה ההיא, פירות ופירי פירות כו', גם בימינו אלה) – הרי בודאי שלא חסר מאומה כו'; אלא, שהקב"ה רוצה שיהי ענין של נס והרמה באופן נעלה עוד יותר, ולכן, מביא נסיון נוסף⁴³.

1. ועוד נקודה בזה – שהנסיון הוא ע"י דבר שאין בו מציאות כלל, וכל ענינו אינו אלא לפעול נס והרמה, ע"י שמראים שלא

(40) דבן שלש שנים הכיר את השם, "שנאמר (תולדות כו, ה) עקב אשר שמע אברהם בקולי, חושבני" מאה ושבעין תרי"ן" (נדרים לב, סע"א). וראה רמב"ם הל' ע"ז פ"א ה"ג.

(41) להעיר, שהלשון "נסה" נתפרש רק בנוגע לנסיון העשירי, ולא בנוגע לנסיונות שלפניו, גם אלו שנתפרשו בכתוב, מכיון שבו ה' עיקר (ושלימות) ענין הנס וההרמה, ועד שפעל ממשות בנסיונות שלפניו, "שלא יאמרו הראשונות לא ה' בהם ממש" (פרש"י וירא כב, ב. נתבאר בארוכה בלקו"ש ח"כ ע' 73 ואלך).

(42) עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב.

(43) להעיר גם ממארז"ל (נדרים כב, ב) "אלמלי חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד", היינו, שהענין הבלתי-רצוי אינו אלא כדי שיע"ז יתוסף יותר בתורה, כדברי חז"ל (מכות כג, רע"ב) "רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הוזהר להם תורה ומצוות".

זרעו בחיים אף הוא בחיים" (נאמר ע"י הנביא (ירמ'י) בנבואה לאחר כו"כ שנים ודורות – והרי על-דרך הרגיל ישנו הכלל ד"שכיחא היזקא" (כדאינא בפסחים²⁸), היינו, שכאשר עוזבים "את החיים ואת הטוב" ישנו ההיפך מזה²⁹ [.] ומה עוד כשהיו במצרים [וגם כשהלכו לקבור את יעקב אבינו הם ידעו שאח"כ יחזרו למצרים, שהרי השאירו שם את הטף] וידעו שמצרים היא "ערות הארץ"³⁰,

– ואם כן, אלו ש"ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא" לא ה' אצלם שום ספק שלפחות "חלק" מזרע יעקב לא יהי' בחיים, שאז גם יעקב לא יוכל להיות בחיים, ובמילא (לדעתם) צריך להיות "חנטו חנטייא", ומכיון ש"חנטו חנטייא" צריך גם להיות "ספדו ספדנייא וקברו קברייא".

וא"כ, אין צורך להדחק ולומר שהם חנטו את יעקב אבינו מחמת הספק כדי להבטיח את העתיד – כי גם אם נאמר שהמצרים ידעו שחיי של יעקב קשורים בזרעו וידעו שקישור הנפש בגוף של יעקב קשורה לאופן הנהגת הבנים, שזהו דבר המתקבל בשכל

[למצריים הרי ה' את "חכמת מצרים"³¹, והיו אצלם כמה ענינים של שכל כולל גם חכמת הנפש, ובפרט לפי דברי פרעה "לא ידעתי את הוי"³², היינו שאת הוי' הוא לא ידע אבל אודות "אלקים" הוא כן ידע³³, שהפירוש "אלקים" ע"פ שולחן-ערוך³⁴ (עאכ"כ ע"פ קבלה וחסידות) הוא "בעל היכולת ובעל הכחות", ונמצא שהם ידעו את כל הענינים שבטבע כולל גם את נפש האדם שהיא ג"כ חלק מהטבע, והם ידעו איך נפש האדם קשורה עם הילדים ועאכ"כ גוף האדם]

– הנה אצל אלו ש"חנטו חנטייא" ה' מונח בפשטות, שהגם שיעקב ה' צדיק ולמרות שהוא בירך את בניו ומסר להם את כל ההוראות להתנהג בדרך התורה והמצוה – והם אמנם נהיו "שלוחי מצוה" בכח התורה והמצוות – אבל מצד הכלל ד"שכיחא היזקא" ויתירה מזו "קביעא היזקא" (כגירסת רבינו חננאל בפסחים³⁵), ומכיון שהמצרים ידעו שלאחרי קבורת יעקב הם חוזרים למצרים ל"ערות הארץ" – במילא היו בטוחים שלא "בכדי (בחיים) חנטו חנטייא" אלא זהו "ודאי" שצריך להיות חנטו חנטייא, מכיון שאצל יעקב יהי' מה שהי' אצל אברהם ויצחק.

(תרגום חפשי משיחת כ"ף מנ"א ה'תשל"א – בלתי מוגה)

28) ה, ב (וש"נ. אב שם – "קבוע" (ראה להלן בסוף (32) שמות ה, ב. הסיפיק) לא "שכיחא".
29) נציבים ל, טו ואלך.
30) מקץ מב, ט. יב.
31) מ"א ה, י.
32) שמות ה, ב.
33) לקו"ת אמור לה, ג. המשך תער"ב ח"ב ע' תתכב. ועוד. וראה תו"א סב, א – יתירה מזה.
34) או"ח ס"ה.
35) שבהע' 28. וראה בהנסמן בהערה הנ"ל – כבר"ח.

מוקדש לעילוי נשמת

ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל – נפטר ביום כ"ז אלול

ולע"נ זוגתו טשרנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה – נפטרה ביום ה' טבת

יה"ד שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורוננו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה

נרבת בנם – יבלחט"א – הרה"ח שמואל סטראל ומשפ' שיחיו

וצריך להבין:

(א) מדוע אכן הם לא ידעו מכך?

(ב) אם אכן לא ידעו (ו"סבורים היו שמת") – לשם מה זקוקים בכלל ל"מקרא אני דורש", ה' לו לומר שאכן "בכדי חנטו חנטייא" כי "יעקב אבינו לא מת" אלא שהם לא ידעו מכך!

(ג) וביותר יקשה: אילו היינו אומרים ש"יעקב אבינו לא מת" הוא בנוגע לנשמה, אזי מובן מדוע אלו שהיו צריכים לחנטו לא ידעו שהוא חי, מאחר שאין להם שום שייכות לנשמת יעקב אבינו, הם אינם מסוגלים לגעת בה; אבל אם הכוונה "יעקב אבינו לא מת" היא גם בנוגע לגופו – מה זאת אומרת שהם לא ידעו מכך? הרי הם חנטו את גופו והי' עליהם לראות זאת, שהרי אינו דומה נגיעה (חניטה) בגוף חי לחניטה של גוף שאינו חי, וכיצד יתכן שלא הבחינו בכך?!

ה. והביאור בזה:

בשעת מעשה הרגישו שיש בגופו עוד חיות, אך הם לא ידעו מה יהי' איתו מחר ומחרתיים²⁴ – ומכיוון שיש לחנטו את הגוף מבעוד מועד, לפני שמתחילים להיות בו ענינים של הרס (כפי שהמפרשים²⁵ מביאים בפירושהם על סוגיא זו, ובפירושהם על ענין החניטה) – הנה כדי להבטיח שאם מחר יתחיל בגופו ענין המיתה, יהי' זה באופן שהגוף ישאר שלם באופן שוה, כדרך גוף חנוט, הוצרך להיות "חנטו חנטייא".

והנה, מכיוון ש"מקרא אני דורש" אשר חיי יעקב קשורים ל"זרעו" (וכמבואר לעיל שחידושו של יעקב לגבי אברהם ויצחק הוא בהנוגע ל"זרעו") – ומכך מובן, שזה שיעקב הוא "בחיים", הרי זה תלוי בזה ש"זרעו בחיים", כמובן מההשוואה "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים",

ואם יהי' חלק מ"זרעו" שלא יהי' "בחיים" ח"ו, אזי נהי' אצלו "כאברהם שיצא ממנו ישמעאל", במילא לא יתכן ש"יעקב אבינו לא מת",

– זהו שאומר: "מקרא אני דורש... מה זרעו בחיים אף הוא בחיים" – שהפסוק מבטיח ש"זרעו" יהי' בחיים, והפסוק משווה את יעקב לזרעו – היינו שישנה הבטחה בפסוק שזרעו יהי' בחיים.

ובלשון הרמב"ם²⁶: "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותם ומיד הם נגאלין" – התורה מבטיחה ש"זרעו" יהיו בחיים, כי בטוח יעשו תשובה;

ולא רק חלק מזרעו – שאז הרי זה בדומה לאברהם ויצחק, אלא "לא ידח ממנו נדח"²⁷ – הפסוק מבטיח שאם "זרעו" הוא מזרע יעקב (שלגביו לא נאמר "ביעקב ולא כל יעקב" (כביצחק), אלא) אצלו מפורש בפסוק ש"זרעו בחיים" – ובמילא יהי' יעקב "חיי לעולם".

ו. ועל פי זה, סרה מאל"ה השאלה "וכי בכדי חנטו חנטייא":

הם לא ידעו מה יקרה עם זרעו של יעקב אבינו – שהרי הפסוק שממנו למדים (ש"מה

(24) וראה בחכמת מנוח (תענית שם) שמפרש ד"יעקב אבינו לא מת" הכוונה במצרים – לפני בואו למערת המכפלה.
(25) ראה גאון יעקב והרי"ף (ועוד) לע"י שם.
(26) הל' תשובה פ"ז ה"ה.
(27) ע"פ ל' הפסוק – ש"ב יד, יד.

מתפעלים כלל, שאז, מתגלה האמת שאין בו מציאות כלל, כי אם לפעול נס והרמה:

בנוגע לנסיון העשירי – איתא במדרש⁴⁴: "ביום השלישי, וכי מאחר שהדרך קרובה למה נתעכב שלשת ימים, כיון שראה (שטן) שלא קבלו ממנו (אברהם ויצחק), הלך ונעשה לפניו נהר גדול, מיד ירד אברהם לתוך המים... כיון שהגיע עד חצי הנהר הגיע המים עד צווארו, באותה שעה תלה אברהם עיניו לשמים, אמר לפניו רבש"ע כו', מיד נער הקב"ה את המעיין ויבש הנהר ועמדו ביבשה".

כלומר, כל ה"נהר גדול", אשר, כבר ב"חצי הנהר הגיע המים עד צווארו" – לא היתה לו מציאות כלל (לא רק ברוחניות, אלא) גם בעוה"ז הגשמי, כי אם ענין של דמיון בלבד, ולכן, כאשר אברהם הראה שאינו מתפעל מזה (אלא ממשיך ללכת כדי לקיים את ציווי ה'), ו"תלה אברהם עיניו לשמים" – אזי נתגלה האמת, שאין כאן מציאות של נהר כלל, "יבש הנהר ועמדו ביבשה", ואדרבה – כל מה שנשאר ממנו, אינו אלא הענין דנס והרמה.

ועד"ז בנדוד"ד – שאין לנסיון מציאות כלל גם בעוה"ז הגשמי והחומרי, "עולם הקליפות"⁴⁵, ולכן, כאשר "תלה... עיניו לשמים", אזי נתגלה באופן גלוי לעין כל שאין כאן מציאות כלל, וכל מה שנשאר, אינו אלא הענין דנס והרמה – שעי"ז יתוסף עוד יותר בהפצת המעיינות חוצה, ע"י ההוספה בהוצאה לאור והדפסת כתבי רבותינו נשיאינו כו',

ובלשון המדרש (במק"א⁴⁶) בנוגע להכרזה "דידן נצח", ש"לא עלון מן תמן עד זמן דחמון כמין חרדא דדמא על אפי מיא" (סימן לביטול המציאות דרוח רע), שאז שקט (היפך המצב הקודם ד"חמו ערבוביא במיא") המעיין והנהר הטוב שבמדרש שממנו שתו בני"י, היינו,

(44) נתחומא וירא כב.

(45) נתיא פ"ז (מע"ח שמ"ב ספ"ד).

(46) ויק"ד פכ"ד, ג.

שעי"ז ניתוסף ביתר שאת וביתר עוז בתוקף התפשטות הנהר מהמעייין, עד להפצת המעיינות (לא רק הנהר, אלא גם המעיין עצמו) חוצה.

ז. עפ"ז מובן בפשטות שכל ההדגשה צריכה להיות אך ורק בנוגע לענין הנס וההרמה, ולא בנוגע לעצם המאורע דהנסיון:

המאורע דהנסיון – אין לו מציאות כלל, כאמור, ומכיון שכן, הרי, הדיבור אודותיו הוא בדבר שאין בו ממש, ובמילא, ללא כל תועלת, ואדרבה – עי"ז שמדבר אודותיו ומחשיבו למציאות⁴⁷, מבבל את עצמו והיצה"ר שלו כו'.

ולאידך, ענין הנס וההרמה – הוא הוא המציאות האמיתית, הכוונה והתכלית דהנסיון, כאמור, שעי"ז יתוסף עוד יותר בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה.

ובאותיות פשוטות – שכל החיות וההתלהבות כו' צריך להיות בענין ד"ישמור משמרתי מצוותי חוקותי ותורותי" (כמ"ש באברהם אבינו)⁴⁸, החל מלימוד ספרי וכתבי החסידות (ופשיטא, בהקדמת לימוד נגלה דתורה – "תלמודו בידו"⁴⁹), היינו שכאשר יוצא לאור ספר חדש, קונטרס או מאמר כו', צריך כאו"א ללמדו, ובהדגשה – שאין להסתפק בכך שישנם כמה וכמה שלומדים ענין זה, אלא "כלל" אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם", ובנדוד"ד בשבילי נדפס ספר, קונטרס או מאמר זה!

(47) דפשיטא שאינו יכול לעשותו למציאות, כלשון חז"ל (ב"ר פל"ט, יד, וש"נ) "אם מתכנסין כל באי עולם לברוא יתוש כו'".

(48) תולדות כו, ה.

(49) לשון חז"ל – פסחים ג, א. וש"נ. וראה לקו"ת שה"ש כב, ד, שע"י "הלימוד שלמד בבחי' הנגלות שבתורה (בעוה"ז) מזה נעשה בחי' לבוש שבו ועל ידו יוכל להשיג פנימיות התורה" (בג"ע), ומזה מובן גם בנוגע ללימוד הנגלה והפנימיות בעוה"ז גופא.

(50) סנהדרין לז, א – במשנה.

כיצד לא הבחינו המצרים שיעקב אבינו חי?

תרגום חפשי ללשון הקודש - בעריכת מערכת "יחי המלך"

א. הגמרא במסכת תענית¹ מספרת על ר' נחמן ור' יצחק שישבו יחד לסעודה. "בתר דסעוד" (לאחר שסיימו סעודתם) אמר ר' יצחק: "הכי אמר ר' יוחנן יעקב אבינו לא מת".

שאלו מיד ר' נחמן: "וכי בכדי ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא", כלומר, היות ש"לא מת" – מה פשר כל הענינים הללו, הרי הם היו "בכדי" – ללא שום תועלת², שהרי הוא הי' חי?

ענה ר' יצחק: "מקרא אני דורש, שנאמר³ ואתה אל תירא עבדי יעקב. . כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים – מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

ב. [.] בגמרא זו ישנם כמה דיוקים (כפי שהמפרשים⁴ מתעכבים על-כך):

ראשית, נשאלת השאלה: למאי נפק"מ?

והתשובה ע"כ פשוטה ביותר: מת מטמא ואילו חי אינו מטמא (כלשון הידוע בגמרא⁵), ובאם "יעקב אבינו לא מת" הרי שאז אינו מטמא. ואפילו לדעות ש"קברי צדיקים אינם מטמאים באוהל"⁶, הם מודים שבמגע כן מטמאים, וא"כ על יעקב אבינו לא ניתן לומר זאת (שהוא מטמא במגע) מכיון שעליו אומר ר' יוחנן ש"לא מת" (וכמודגש ביותר בלשון רש"י⁷) – והרי "מת מטמא ואין חי מטמא".

שזוהי נפקא-מינה לפועל בימינו אלה.

וכאן ממשיכים המפרשים⁸ ושואלים: מדוע דוקא יעקב (לא מת)?

הן אמת שהוא הי' "בחור שבאבות"⁹, אך מהו הקשר בין זה שהוא הי' "בחור שבאבות" לזה שהוא "מת" או "חי", ומהו החילוק בינו לאברהם ויצחק?

הנה על זה המענה כההמשך בגמ': "מקרא אני דורש. . מה הוא בחיים אף זרעו בחיים" – שבזה טמון ההסבר לא רק לשאלה "וכי בכדי חנטו חנטייא וכו'", אלא בדרך ממילא מתורצת גם הקושיא מדוע דוקא יעקב [אלא שלגמ' הי' זה פשוט גם קודם, אך עבורנו הדבר מובן עוד יותר מההדגשה בפסוק], וכדלהלן.

(1) ה, ב. (6) ראה הנסמן בלקו"ש ח"ח ע' 234 ובהע' 55, 59.

(2) ופ"י רש"י: וכי בחנם ספדו כו'. וראה מפרשי העין-יעקב בדיוק לשון זה. (7) "אלא חי הוא לעולם" – ראה להלן סוס"ג.

(8) ראה חדא"ג מהרש"א תענית שם. הרשב"א וענף יוסף לע"י שם.

(9) ראה עין יעקב לע"י כאן. (9) ב"ד פע"י, א.

(5) נדה ע, ב.

ג. הגמרא בפסחים¹⁰ אומרת מה החילוק בין יעקב לאברהם וליצחק, שיעקב אינו "כאברהם שיצא ממנו ישמעאל. . יצחק שיצא ממנו עשו", אלא יעקב "מטתו שלימה"¹¹, שאצל יעקב כל הילדים אמרו "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד"¹² ויעקב ענה "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"¹³.

ובענין זה מתבטאת ייחודיותו של יעקב אבינו על אברהם ויצחק¹⁴:

אצל אברהם ויצחק בנוגע לנשמתם הם "חיים" – כמרז"ל¹⁵ "צדיקים (ש)במיתתן נקראו חיים",

אמנם, בנוגע לחיי הגוף – כיון שהבן נמשך מהוריו ובפרט מהאב, ומפני שאצל אברהם הי' ישמעאל שהתנהג היפך הרצון, ועד"ז אצל יצחק הי' עשו היפך הרצון – נמצא שהגוף של אברהם ויצחק "קשור" עם ישמעאל ועשו.

בנוגע לשאר הענינים – הרי ידוע¹⁶ הדיוק בענין "יצא ממנו ישמעאל", שזה אמנם "ממנו" אבל באופן ד"יצא", וכמו שאמרה לו שרה¹⁷ "גרש את האמה הזאת ואת בנה"; ועד"ז אצל יצחק נאמר¹⁸ "ביצחק יקרא לך זרע" ומפרשים¹⁹: "ביצחק – ולא כל יצחק";

אבל בנוגע לגוף שזה נעשה בעת הלידה – הרי לזה אין תקנה, כי יש חלק מגופו של אברהם שנשאר אצל ישמעאל (כביכול), ויש חלק מגופו של יצחק אצל עשו. ולכן, היות וחלק זה "מת" ביחד עם ישמעאל ועשו, במילא אצל אברהם ויצחק לא יכול להיות מצד גופם "חי לעולם".

משא"כ אצל יעקב החידוש הוא ש"לא מת" – היינו שהגוף שלו חי, ובלשון רש"י²⁰ "חי הוא לעולם" – והכוונה גם לגופו. והסיבה לזה: כי אצל יעקב היתה "מטתו שלימה" (כל ילדיו, כולל גם "ואת דינה בתו"²¹), ובמילא ע"י "זרעו בחיים (הנה) אף הוא בחיים".

ד. והנה, כאשר אמרו בגמרא "יעקב אבינו לא מת", לא עלתה השאלה מה החילוק בין יעקב לאברהם ויצחק – מאחר שזהו דבר הפשוט שלא "כאברהם שיצא ממנו ישמעאל. . יצחק שיצא ממנו עשו", והגוף של האבא יש לו שייכות לילדים והוא עובר לילדים ע"י טיפת האב, "הלוּבן שממנו עצמות וגידים"²² עם כל הענינים שהגמרא מביאה.

אך השאלה שעלתה היא – "וכי בכדי חנטו חנטייא": אם כן, מדוע הוצרכו לחפש עצות שגופו של יעקב יוותר קיים²³?

עונה על כך הגמרא: "מקרא אני דורש כו'" (ולכאורה, מה המענה בזה על השאלה הנ"ל? הנה על כך) מפרש רש"י: הם לא ידעו מכך – "סבורים היו שמת".

(10) נו, א. (11) ויק"ד פל"ו ה. פרש"י פרשתנו מז, לא. וראה תו"כ בחוקתי כו, מב. ספרי ואתחנן ו, ד. האזינו לב, ט. (12) ואתחנן ו, ד. (13) פסחים שם. (14) ראה עד"ז מקומות שבהערה 8. (15) ברכות יח, סע"א. (16) ראה על כך (17) וירא כא, י. (18) שם, יב. (19) נדרים לא, א. פרש"י ויצא כח, טו. וראה לקו"ש ח"כ ע' 342 הערה 154. (20) תענית שם ד"ה לא מת. (21) ידגש מו, טו. וממקומות שבהערה 11 מובן שכולל גם אותה. (22) נדה לא, א. (23) ראה הרי"ף לע"י תענית שם.